Mărci ale subiectivității

Marci ale subiectivitatii, clasificate de Rodica Zafiu (2000) in patru categorii, identificabile si operante in receptarea textului poetic:

a) **marcile circumstantelor spatio-temporale,** "sistemul deictic, care ancoreaza enuntul in situatia de comunicare si organizeaza informatia in functie de pozitia subiectului locutor": **persoana I si a II-a** a pronumelor personale, reflexive, posesive si a verbelor; **adverbe deictice (aici, acolo, azi, acum** etc); **pronume si adverbe demonstrative,** care organizeaza obiectele in raport cu apropierea sau departarea fata de vorbitor; prezentul verbal; **verbe de deplasare,** care pozitioneaza miscarea in functie de locutor;

b) **marcile obiectului,** care situeaza persoanele sau obiectele in spatiul poetic, articolele hotarat si nehotarat, topica, variatia numelor unor personaje, care schimba perspectiva receptarii etc;

c) **marcile perceptiei si ale cunoasterii** eului liric, senzoriale, cognitive, afective, volitive, pe care se intemeiaza si figuri de stil vizuale, auditive, olfactive, sinestezice: verbele **a vedea, a simti, a gandi, a suferi, a dori,** substantive si adjective care desemneaza notiuni si calitati din aceeasi sfera mentala si senzoriala, interjectii de prezenteificare, de intrare in campul vizual: **iata, uite** etc;

d) **marcile atitudinii subiective:** cuvinte cu sens evaluativ: **frumos/ urat, bun/ rau** etc; instrumente lingvistice ale modalizarii: adverbe si locutiuni adverbiale **(fireste, poate, de buna seama** etc), verbe **(a crede, a considera, a trebui),** expresii verbale impersonale (e **bine, e rau, e util, e necesar** etc);

Ilustrarea marcilor lirice prezentate mai sus se poate face pe texte poetice in analiza literara curenta, devenind chiar instrumente ale acesteia. Sistemul deictic, cel mai bine reprezentat in textul literar, identifica locutorul liric si mai ales, combinate desigur cu marci ale perceptiei, fixeaza, in raport cu acesta, reperele spatio-temporale ale cadrului.

Exemplu: "De treci codrii de arama, de departe vezi albind/ S-auzi mandra glasuire a padurii de argint./ Acolo, langa isvoara, iarba pare de omat..." (M. Eminescu). Se remarca aici, mai intai, marcile persoanei a II-a, careia i se adreseaza eul liric presupus al textului, continute in desinentele verbale: **treci, vezi, auzi.** Acestea au insa si o functie a perceptiei spatio-temporale a eului liric: **treci** semnifica intrarea intr-un cadru mirific, de basm, prin depasirea mai multor obstacole, "codrii de arama", "padurea de argint", iar verbele **vezi** si **auzi,** cu insistenta repetate, creeaza imaginile vizuale si auditive ale textului. Impresionantele **imagini vizuale** se constituie printr-o miscare a privirii de departe catre aproape, de la margini catre un centru ("acolo, langa isvoara"), pe cand cele **auditive** se percep printr-o incordare a auzului, pentru a desprinde muzicalitatea sublima a elementelor naturii si sunetele marunte ale nenumaratelor lumi ascunse in adancuri. Ochiul intalneste mai intai explozia de culori a codrilor "de arama", **epitetul substantival** de sugestie folclorica avand si implicatii auditive, sugerand in acelasi timp un freamat stins de alamuri si lumea sensibila de sunete si de fosnete ce se infiripa aici. Acesti **codri fabulosi** marcheaza hotarul dintre doua lumi, cea reala si cea de vis in care se patrunde, intalnita si in alte poezii eminesciene. Sunt implicate, astfel, si **marci ale atitudinii subiective,** care sporesc splendoarea cadrului natural.